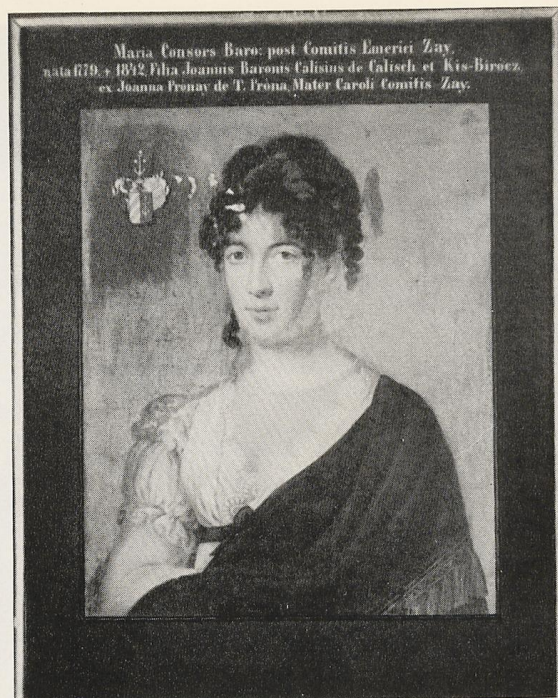

15. Ján Jakub Stunder, *Podobizeň baróna Imricha Zaya*, 1807, olej.

16. Ján Jakub Stunder, *Podobizeň barónky Márie Zayovej, rod. Calisiovej*, 1807, olej.

dobré reprezentujú druhú, zaujímavejšiu, osobne akiste viac prežitú stránku umelcovej tvorby. Sú stroho vecné, bez zvyčajnej živosti koloritu, farebne, naopak, značne redukované, založené na čiernobielym kontraste siluety šiat a svetlého inkarnátu, poťažne bieleho nákrčníku. Ich hladká modelácia je poplatná dobovo determinovanému tvarovému zjednodušeniu. Obe podobizne — najmä však ženský portrét — postihujú príkladným spôsobom onú protestantskú prísnosť a úzkoprsosť, ktorá charakterizovala nielen príslušníkov duchovného stavu, ale sprevádzala ako príznačný jav počiatkový nástup celého nášho meštianstva.

V línii meštianskeho nazerania sa nesie i výtvarene menej úspešne zvládnutá *Podobizeň dôstojníka* v bielej uniforme z rodiny Laubovcov, ktorá sa svojou provenienciou viaže podľa všetkého na Spiš.⁵¹ So Spišom je spätá, avšak pravdepodobne v Pešti roku 1803 vznikla *Podobizeň kežmarského rodáka Martina Schwartnera* (1759—1823), konrektora kežmarského lýcea a neskôr profesora diplomatiky na peštianskej univerzite,⁵² uvádzajúca nás už samým svojím námetom — spodobením

učenca — do ovzdušia príznačného pre osvietenstvo.

Do meštianskej línie osvieteniského klasicizmu sa začleňujú svojím názorom aj ďalšie Stunderove práce, ktoré — ako predpokladáme — vznikli už za umelcovho účinkovania v Banskej Bystrici, chýrnom banskom stredisku Slovenského Rudohoria, kde 2. júla 1808 získava Stunder na vlastnú žiadosť aj občianske práva.⁵³ Presný dátum Stunderovho osadenia sa v Banskej Bystrici nie je síce známy, s prihliadnutím na vtedajšie zvyklosti a predpisy treba však predpokladať jeho pobyt v tomto meste už niekoľko rokov skôr. Záverečná perióda umelcovho prejavu primkýňa sa teda k Slovensku ešte bezprostrednejšie.

Bezpečne môžeme Stundera doložiť v Banskej Bystrici k roku 1807. Jeho tamojší pobyt dosvedčuje signatúra už takmer empírovo citenej, plastickej modelovanej podobizne barónky Márie Zayovej rod. Calisiovej (1779—1842) z majetku bojníckeho múzea — „Stunder pinxit 1807 Neosolii“. Vedno s pendantnou podobizňou baróna Imricha Zaya táto podobizeň bola súčasťou bohatej rodovej galérie Zayovcov v ich zay-uhrovskom sídle. Za Stundera